

ници са психологически: в това се крие неговата сила и неговата крехкост при интериоризирането на отношенията на насилие и на конфликти, противопоставящи общностите. Болезнената интериоризация се засилва от маргинализирания живот и води до обърканост, разстройване и агресивност, постепенно изкоренявайки динамизма на циганските общности. Очевидно е, че при непоносимите условия на всекидневна адаптация (паркиране на каравана или настаняване в жилище, работа, съпротива на постоянното отхвърляне и т.н.) не остава достатъчно място за социално и културно развитие. Когато идентичността е поставена в ситуацията на толкова нестабилно равновесие, цялото внимание на групата е насочено към нейното запазване. Разширяването на интересите (художественото развитие, образованието и организирането за политическа борба) може да се превърне в невъзможен лукс на фона на всекидневната борба за оцеляването на малкото, останало от собствената идентичност. В такъв момент традицията се превръща в ритуал, който междувременно вече е загубил своята динамичност. От основа на идентичността и начина на живот, традицията се превръща в склерозирала идентичност, в последното възможно място на опита за съществуване. Ето защо, не бива да се вярва единствено на стереотипите, според които най-големите традиционалисти са най-автентичните Цигани. Това могат да бъдат онези от тях, които вместо да се развиват в социално и културно отношение са останали блокирани от ситуацията в своята непостоянност и адаптивност, полагайки усилия за етническото си просъществуване.

Подчертаването на силните страни на тази култура означава определянето и на нейните слаби страни. Общностният живот, маргиналната икономика на оцеляването, животът тук и сега, номадството, дисперсията, диалектното разнообразие, солидарността и т.н. са елементи, които са доказателство за силата на хората, съпричастни към една недоловима култура, хора, желаещи да водят съвместно и разнообразно съществуване. Същите елементи се превръщат в тяхна ахилесова пета, когато те се оказват потопени в общество, което прави всичко възможно да ги асимилира от позицията на противоположни характеристики: индивидуализъм, трупане на пари, предвидливост, уседналост, унификация, конкуренция, зависимост и т.н.

Симптомите на затрудненото положение стават все по-ясно изразени — неразположеност към своите и към околното население